

Werken aan positief gedrag op de Eben-Haëzerschool

In dit bericht voor de kennisbank van Berséba laten we zien hoe we op de Eben-Haëzerschool in Oud-Beijerland werken aan positief gedrag van leerlingen. Ons doel is om ongewenst gedrag duidelijk te begrenzen en dit, waar mogelijk, te voorkomen. Daarom hebben we als team samen gewerkt aan een schoolbrede aanpak.

We beschrijven hieronder wat voor ons de **aanleiding** was, hoe het **proces** is verlopen en op welke manier we hier in de **dagelijkse praktijk** invulling aan geven.

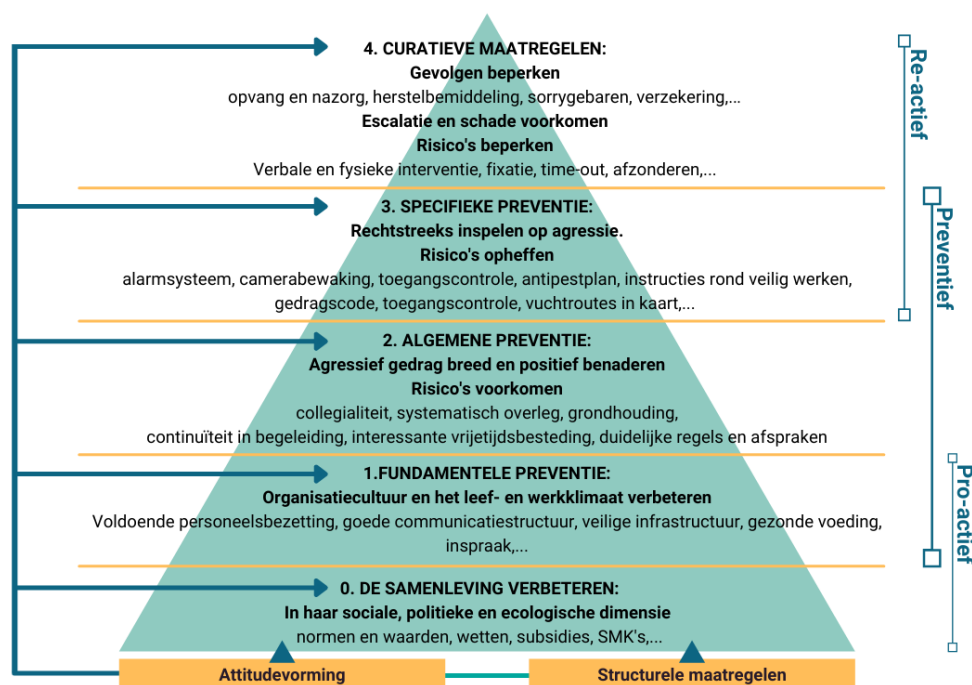
1. Aanleiding

De afgelopen jaren merkten we dat het gedrag van leerlingen steeds vaker als lastig werd ervaren. Dit had invloed op het werkplezier en zorgde bij collega's voor een gevoel van verhoogde werkdruk. Tegelijkertijd zagen we dat startende leerkrachten niet altijd goed wisten hoe zij met gedrag om konden gaan en welke consequenties passend waren. Ook invallers waren niet altijd op de hoogte van de in de klas geldende klassenafspraken, waardoor er onduidelijkheid ontstond.

Binnen het team groeide het besef dat we hier samen verantwoordelijkheid voor wilden nemen. Er ontstond een gedeeld gevoel van urgentie: dit moest anders. Ook vanuit ouders kwamen signalen dat zij zich zorgen maakten over het gedrag en de sfeer op school.

2. Proces

Met begeleiding van een ambulant begeleider van Berséba hebben we in drie teambijeenkomsten gewerkt aan de totstandkoming van een gezamenlijke aanpak. Bij deze bijeenkomsten hebben ook ouders meegedacht. We vinden het belangrijk om hen hierbij te betrekken, omdat het gaat om hun kinderen, onze leerlingen.



Figuur 1 De preventiepiramide

De preventiepiramide vormde tijdens het hele proces een belangrijk uitgangspunt. Deze helpt om inzicht te krijgen in wat je als school doet om positief gedrag te stimuleren (preventief) en hoe je reageert op ongewenst gedrag (reactief).

Teambijeenkomst 1 – Naar welk gedrag verlangen we?

We zijn begonnen bij de basis: wat voor school willen we zijn en welk gedrag past daarbij? In deze bijeenkomst stonden onze waarden en overtuigingen centraal.

Hoewel dit nog niet direct leidde tot concrete afspraken voor de dagelijkse praktijk, legde het wel een stevige gezamenlijke basis. Aan het einde van de bijeenkomst hadden we de opbouw van de preventiepiramide verkend en vier kernwaarden (liefde, veiligheid, respect en verantwoordelijkheid) met een bijpassende slogan vastgesteld.

Na deze bijeenkomst is een werkgroep gevormd, bestaande uit leerkrachten uit verschillende bouwen en een onderwijsassistent. Deze groep heeft vanaf dat moment een leidende rol gespeeld in het proces.

Teambijeenkomst 2 – Wat doen we al en wat werkt (niet)?

Tijdens de tweede bijeenkomst presenteerde de werkgroep de kernwaarden. Daarna hebben we ons verdiept in de vier niveaus van de preventiepiramide: fundamenteel, algemeen, specifiek en curatief.



Figuur 3 Gebruikte literatuur

We maakten de piramide concreet door deze op de grond uit te beelden. Alle interventies die we gebruiken om gedrag te begeleiden, hebben we verzameld en op de juiste plek in de piramide gelegd. Vervolgens hebben we gekeken wat overlapt, wat effectief is en wat niet (meer) werkt. Ook hebben we aangevuld wat nog ontbrak.

Na deze bijeenkomst is de werkgroep verder gegaan met het bestuderen van relevante literatuur, zoals *Regie in de klas* van Tom Bennett en werk van Anton Horeweg. Op basis daarvan zijn enkele basisprincipes uitgewerkt, zoals drieslagleren, het gebruik van een nadenkblad en het formuleren van zogenoemd 'no-go gedrag'.



Figuur 2 Ouders en personeel vullen de preventiepiramide

Teambijeenkomst 3 – Van uitgangspunten naar praktijk

In de derde bijeenkomst heeft de werkgroep de basisprincipes toegelicht en gekoppeld aan de kernwaarden en de preventiepiramide.

Daarna gingen de bouwen (groepen 1-2, 3-5 en 6-8) uiteen om samen na te denken over een concrete invulling, passend bij de leeftijd van de leerlingen. Ook nu hebben ouders meegedacht. Aan het einde van de middag presenteerden de groepen hun ideeën.

Wat opviel, was het gedeelde gevoel dat ontstond: we gaan dit samen doen en spreken dezelfde taal. Waar soms zorgen bestaan over het verlies van autonomie, hebben wij die spanning niet ervaren. Juist de gezamenlijke richting gaf duidelijkheid en rust.

Van plan naar uitvoering

Na deze bijeenkomst heeft de werkgroep alle input samengebracht in één schoolbrede aanpak. Deze aanpak sluit aan bij onze missie '*Toegerust op reis*' en heeft de naam '*Koers*' gekregen.

Na de meivakantie van 2025 zijn we gestart met een proefperiode tot aan de zomervakantie. In deze fase merkten sommige leerlingen duidelijk dat er iets veranderde. Vooral leerlingen die al goed functioneerden, moesten wennen aan de nieuwe aanpak. Dit hebben we serieus genomen en hierover hebben we open gecommuniceerd met leerlingen en ouders.

Evaluatie en ervaringen

Reformatorische Basisschool Eben Haezer

ParnasSys WMK *PO*



Figuur 4 Uitslag personeelsenquête

Vlak voor de zomervakantie hebben we 'Koers' geëvalueerd met het team en ouders. Collega's waren enthousiast en zagen positieve effecten in de school. Ouders waren ook positief en gaven waardevolle aandachtspunten, waarmee we verder zijn gegaan.

Eind 2025 hebben we opnieuw met ouders gesproken in een ouderpanel. Hun reactie gaf ons vertrouwen in de gekozen richting. Eén van de ouders verwoordde het als volgt: *"Waar we anderhalf jaar geleden nog dachten: hoe komt dit ooit nog goed, is dat gevoel nu helemaal verdwenen."*

Deze aanpak is voor ons geen eindpunt, maar een ontwikkeling die we blijven volgen en bijstellen. We hopen dat onze ervaringen andere scholen kunnen inspireren om op hun eigen manier te werken aan een positief en veilig schoolklimaat.

Uitwerking schoolbrede aanpak gedrag: 'Koers'

Visie en kernwaarden

Op de Eben-Haëzerschool hebben we binnen onze SoVa-leerlijn een regel van thema 2 die als volgt luidt: Heb God lief boven alles en de naaste als jezelf. Met deze regel willen we bevorderen dat kinderen en personeel op een goede en fijne manier met elkaar omgaan. Hieraan ten grondslag liggen de volgende 4 kernwaarden:

- Respect: Respect, eerbied en verdraagzaamheid: voor gedrag dat verbindt.
- Liefde: Laat liefde spreken door je daden.
- Veiligheid: Wij zorgen ervoor dat iedereen zich welkom en geliefd voelt.
- Verantwoordelijkheid: Ik ben verantwoordelijk voor mezelf en mijn omgeving.

Wat willen we graag bereiken?

We hechten grote waarde aan de sociale veiligheid op school en een positief klimaat in de klas, gang en op het plein, zodat er goed gewerkt en fijn gespeeld kan worden. Om dit te bevorderen is er een schoolbrede aanpak uitgedacht. Met deze schoolbrede aanpak willen we een positief klassenklimaat, rust in de school en goede omgangsvormen bevorderen.



Werkwijze

De schoolbrede aanpak is het resultaat van diverse besprekingen met ouders en personeel, adviezen van onze ambulante begeleider Martijn Provily en de bestudering van literatuur. De schoolbrede aanpak is samen te vatten in de volgende thema's:

- Belonen
- 1-2-3 principe
- Nadenkblad en drempelgesprek
- Escalatieladder
- No-go gedrag
- WC-kaart & gang-kaart

Deze thema's leggen we hieronder aan uit:

Belonen

Complimenten geven is een heel goede manier om leerlingen te belonen en gewenst gedrag te bevorderen. Complimenten zorgen voor een goede sfeer en een fijne relatie met de leerkracht. Het is belangrijk te complimenteren voor datgene wat kinderen moeilijk vinden en nog in kunnen groeien.

1-2-3 principe

"Om te voorkomen dat negatief gedrag te lang doorgaat, hebben we afgesproken dat we direct reageren als een kind iets doet wat niet mag." Dit gaan we doen met het 1-2-3 principe dat staat voor: waarschuwing (1), waarschuwing (2), straf (3).

- In de groepen 1 en 2 is één waarschuwing veelal voldoende om ongewenst gedrag te begrenzen. In deze groepen zal het 1-2-3 principe alleen toegepast worden bij terugkerend negatief gedrag.
- In de groepen 3-4 wordt rondom het 1-2-3 principe gewerkt met gele, oranje en rode smileys.
- In de groepen 5-8 wordt rondom het 1-2-3 principe gewerkt met de gebruikelijke gele, oranje en rode kaart.

Aan het einde van de ochtend beginnen kinderen met 1 of 2 waarschuwingen de middag met een schone lei. Heeft een kind in de ochtend straf gekregen, dan wordt deze straf ook uitgevoerd.

Nadenkblad en drempelgesprek

In de groepen 3-8 wordt de straf uitgevoerd door na schooltijd een nadenkblad in te vullen. Het nadenkblad is een middel om het kind te laten reflecteren op datgene wat gedurende de dag misging en hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden. Vanzelfsprekend werken de kinderen van groep 1-2 niet met een nadenkblad. De kinderen uit de groepen 3 werken met een nadenkblad met smileys om enerzijds de overstap van groep 2 naar groep 3 niet te groot te maken en de kinderen anderzijds voor te bereiden op groep 4. Het nadenkblad van groep 4-8 bestaat uit geschreven tekst.

Het drempelgesprek wordt door de leerkracht en de leerling gevoerd na het maken van het nadenkblad. In het drempelgesprek bespreekt de leerkracht met het kind het ingevulde nadenkblad en stelt verhelderende reflectievragen. Aan het eind van het drempelgesprek wordt benoemd dat de straf is afgesloten en de relatie hersteld.

We willen heel graag de straf op de dag zelf uit laten voeren en niet uitstellen naar een volgende dag. Ook vanuit het Bijbelse principe van Efeze 4: 26.

Escalatieladder

Om te voorkomen dat ondanks de inzet van het nadenkblad ongewenst gedrag blijft voorkomen, wordt gebruik gemaakt van een escalatieladder. Het nadenkblad wordt door de leerkracht 7 dagen (een week) bewaard. Krijgt een leerling binnen 7 dagen een nieuw nadenkblad, dan wordt er een volgende stap gezet op de onderstaande escalatieladder. Wordt er binnen 7 dagen geen nieuw nadenkblad gegeven, dan halen de leerkracht en de leerling het nadenkblad gezamenlijk uit de map en gooien deze weg.



De escalatieladder ziet er als volgt uit:

1. Nadenkblad 1
2. Nadenkblad 2 (retour met handtekening van ouder(s))
3. Nadenkblad 3 (gesprek met ouder(s), leerling en juf/meester)
4. Nadenkblad 4 (gesprek met ouder(s), leerling, juf/meester en IB-er)
5. Nadenkblad 5 (gesprek met ouder(s), leerling, juf/meester en directeur)
6. Eerste stap schorsingsprotocol

No-go gedrag

Op de Eben-Haëzerschool zijn 5 vormen van gedrag ontoelaatbaar. Hier wordt geen waarschuwing voor gegeven, maar geldt gelijk straf en dus het nadenkblad. Met dit strak begrenzen van no-go gedrag willen we onze kernwaarden 'respect, liefde, veiligheid en verantwoordelijkheid' hoog in het vaandel houden.

De 5 vormen van no-go gedrag zijn:

1. Schelden en vloeken (we denken hierbij aan misbruik van de naam van God, ziektes, geslachtsdelen en racistische opmerkingen)
2. Elkaar fysiek pijn doen (schoppen, slaan etc.)
3. Brutaal gedrag van een kind richting een volwassene
4. Iets vernielen
5. Pesten en buitensluiten (hiervoor geldt het pestprotocol)

De 5 vormen van no-go gedrag zijn zichtbaar opgehangen in iedere klas en op de gangen.

WC-kaart & gang-kaart

We willen graag bevorderen dat kinderen die onder schooltijd naar de wc gaan of op de gang zelfstandig mogen werken, ook positief gedrag laten zien. De kinderen hebben op de gang een WC-kaart of gang-kaart bij zich. Wordt er op de gang ongewenst gedrag vertoond, dan neemt de leerkracht/onderwijsassistent de betreffende kaart in. Doordat het kind zonder gangkaart terugkomt in de klas, weet de leerkracht dat er een volgende stap gezet moet worden in het 1-2-3 principe.

Pleinwacht

Wanneer ouders op het plein te maken hebben met no-go gedrag sturen ze de betreffende leerling naar binnen en melden dit aan het eind van de pauze aan de leerkracht. Wanneer een leerling nu niet naar een ouder wil luisteren, mag en moet de ouder de leerkracht uit zijn/haar pauze gaan halen. De leerkracht loopt mee naar het plein en stuurt de leerling naar de klas. In groep 3 en 4 krijgt een leerling in dit geval gelijk een nadenkblad. Als er sprake is van 2 leerlingen die naar binnen worden gestuurd, dan moet de leerkracht gehaald worden, zodat er toezicht is op de leerlingen.



Bijlagen

Gangkaart en wc-kaart

Gangkaart

Groep 6a

1. Wij lopen op de gang
2. Wij praten zachtjes
3. Wij werken aan onze taak

Alle meesters en juffrouws
letten op deze regels.

Als het niet lukt om je aan deze
regels te houden, word je terug
gestuurd naar de klas zonder
gangkaart.



Wc-kaart



Groep 4a - jongens

1. Ik loop naar de wc
2. In de wc ben ik rustig
3. Ik loop stil terug naar de klas

Alle meesters en juffrouws
letten op deze regels.



Als het niet lukt om je aan deze
regels te houden, word je terug
gestuurd naar de klas zonder
wc-kaart.

Posters met kernwaarden die ophangen in gangen





Nadenkblad

Nadenkformulier 1 van: **Datum:**

1. Wat gebeurde er? Waar gebeurde het?	Ik
2. Heb je een waarschuwing gekregen van de leerkracht?	Ja / Nee
3. Voor wie was je gedrag storend? En hoe voelde hij /zij zich?	Voor: Kruis aan: boos / blij / verdrietig / bang / eenzaam / anders: Licht toe:
4. Welke gedrag kun je beter laten zien of doe je de volgende keer anders?	Ik
5. Wat ga je doen om het goed te maken?	Ik
6. Deze afspraak maak ik met mijzelf, de leerkracht en/of de groep:	Ik
7. Opmerking leerkracht: (vult leerkracht in)	



No-go regels

Zo houden wij het fijn op school



Wij vloeken en schelden niet



Wij doen elkaar geen pijn



Pesten doen wij niet!

